

LITERATURA

Linda Boström Knausgård

ESCRITORA. PUBLICA 'FILLA D'OCTUBRE' (LES HORES / GATOPARDO)

“Abans dels electroxocs em van dir que no em passaria res: era mentida”

JORDI NOPCA
BARCELONA

Cada any, cap a un milió de persones a tot el món són sotmeses a teràpia electroconvulsiva per tractar alguns trastorns o malalties mentals greus. Entre el 2013 i el 2017, l'escriptora Linda Boström Knausgård (Estocolm, 1972) va entrar i sortir en divuit ocasions d'una institució psiquiàtrica on va rebre electroxocs. Encara que les seqüeles van ser considerables, ha transformat l'experiència en una novel·la poderosa, *Filla d'octubre*, que Les Hores publica en català, en traducció de Carolina Moreno Tena, i Gatopardo en castellà. Boström, que atén l'ARA des d'Estocolm, explica la vida d'una dona a la qual un trastorn bipolar obliga a passar temporades lluny del marit i els fills. Igual que a la protagonista del llibre, la malaltia no només li passa factura a títol personal: també precipita el final de la relació de parella. A diferència del que han volgut vendre alguns mitjans, *Filla d'octubre* no és cap venjança cap a Karl Ove Knausgård, autor del sextet autobiogràfic *La mevalluita* i exmarit de l'autora, sinó la crònica dolorosa de l'última etapa d'un matrimoni i l'intent de recomençar de zero.

L'Anna, protagonista de *Filla d'octubre*, diu “m'agradaria poder explicar-ho tot sobre la fàbrica, però ja no puc”. ¿Era aquesta impossibilitat el repte d'escriure el llibre?
En part sí. Li costa reconstruir aquella temporada perquè la seva memòria ha quedat afectada. A mi em va passar el mateix.

Per què compara l'hospital psiquiàtric amb una fàbrica?

Aquí hi ha un malentès. Només em refereixo a la “fàbrica” quan parlo del lloc on practiquen els electroxocs. La sensació que me n'ha quedat és aquesta, que aquell lloc era com una fàbrica, amb pacients que anaven entrant i sortint d'allà constantment per rebre els electroxocs. Era com una cadena de muntatge. Producció en cadena.

¿*Filla d'octubre* és una denúncia de l'ús dels electroxocs?

Podem dir que sí. A Suècia és una teràpia freqüent als hospitals psiquià-

trics. El que em crida l'atenció és que gairebé sigui el primer que passa pel cap dels metges quan algú hi ingressa. Entenc que en alguns casos pugui ser recomanable, però de manera tan massiva... El primer que et diuen per no espantar-te, abans dels electroxocs, és que no et passarà res: però és una gran mentida. Et prometen que és una teràpia molt controlada, que no és res especial, però saben perfectament com t'afectarà la memòria.

A vostè li va passar, i a la protagonista de la novel·la també. Sí.

La novel·la se centra en quatre anys molt importants en la vida de l'Anna...

Per què diu que són importants?

Per tot el que li passa a dins i fora de l'hospital.

No sé si són importants o no. Jo els descriuria com a intensos.

La malaltia li impedeix portar una vida normal amb els fills i el marit. Jo no ho veig així. Ella té una vida normal amb els fills i el marit, però tot això queda interromput cada vegada que té una crisi i ha de passar una temporada al psiquiàtric. És irònic que l'ajuda que et poden oferir allà dins siguin els electroxocs.

Igual que a la protagonista de la novel·la, a vostè li van diagnosticar trastorn bipolar als 26 anys. Com l'ha marcat?

No crec que viure amb trastorn bipolar sigui important per al teu desenvolupament. És una experiència dura. Deixes de poder ser al món com abans. Hi ha molt de dolor, i costa que els altres t'acceptin. Si hi ha alguna cosa que aprens és a viure en un estat d'emergència constant. Sempre estàs al límit.

Hi ha l'ombra del pare, que també va patir trastorn bipolar...

El pare és molt present en tot el que escric. També hi penso sovint.

A vegades sembla que els fills rebutgin la mare, al llibre. A vostè li passava el mateix?

Aquest llibre el vaig escriure en un estat d'ànim difícil. Quan estic bé no penso el mateix que quan estic enmig d'una crisi. A més, els records canvi-

Seqüeles
“La meua memòria va quedar afectada per culpa de la teràpia”

Denúncia
“A Suècia, el primer que passa pel cap als metges és fer-te electroxocs”

Obsessió
“De vegades costa estimar algú que es passaria tot el dia escrivint”, explica

JASMIN STORCH / LES HORES

en molt al llarg dels anys... En aquells moments, el sentiment de culpabilitat era molt gran. Recordo que algú va escriure, del meu llibre, que era l'exemple d'una dona que volia estar lluny dels fills. No és cert. Quan estava bé no me'n volia separar.

La novel·la és també la crònica del final d'un matrimoni.

La vaig escriure quan ja m'havia separat. L'Anna recorda bons moments i moments més delicats. Està començant a viure sense el seu marit, però està en un llinar, el lector no sap com serà la seva vida a partir de llavors.

L'Anna i el seu marit són escriptors. Vostè i el seu exmarit també ho són.

No volia fer un llibre sobre en Karl Ove i jo. Hi ha moltes parelles que comparteixen l'ofici d'escriure. No ho recordo com una cosa dolenta. Al contrari: el meu ex va ser inspirador en moltes coses, aquells anys.

En un passatge de la novel·la llegim: “Tu vas començar a escriure i això et feia més feliç que estar enamorat”.

Hi ha persones a les quals escriure les fa felices i les omple. S'hi dedicarien tot el dia, és l'únic que farien. Aquest punt fa que a vegades costi estimar-

les. En Karl Ove podia treballar en un llibre deu o dotze hores. Jo no, jo escric de pressa i durant estones curtes.

Està millor, ara?

A mesura que passa el temps, les crisis són diferents, són menys fortes. Has de viure observant-te contínuament, perquè pots tornar-hi a caure. Quan tens una malaltia física, el teu entorn t'entén més que quan tens una malaltia mental.

Al llibre parla d'aquesta no acceptació de la família i els amics. Ha millorat?

Costa molt fer entendre que no pots evitar estar malament. Quan estic malalta, la gent del meu entorn s'enfada amb mi. Em diuen: “Com m'has pogut fer això? Per què et comportes així?” I jo no he fet res conscientment per perjudicar-los.

¿Hi ha un debat social obert, a Suècia, sobre malalties mentals?

Es parla sobretot de la depressió i els trastorns per dèficit d'atenció i hiperactivitat. S'enfoca d'una manera superficial, sense abordar el que passa dins del cap dels pacients. També es parla de com la majoria d'artistes i escriptors han patit trastorns mentals i problemes psiquiàtrics. Que l'art i la bogeria estiguin connectats atreu algunes persones. —